

Egyiptomot, hogy e királyságnak saját írása is volt, hogy a föníciaiak afrikai szomszédai a belső vidékeken Karthágó vetélytársaiként létrehozták a saját királyságaikat, hogy a berber Fátimida-dinasztia a IX. században létrehozta az Egyiptom, Szíria és Arábia egyes részeit is magában foglaló államát, fővárosául megalapította Kairót és ott létrehozta az Al-Azhar egyetemet, amely a világ egyik legelső felsőoktatási központja, és máig az egyik leghíresebb muszlim egyetem, hogy milyen szerepet játszott a népek, birodalmak és kapcsolatok ókori fejlődésében a kereskedelem – és sorolhatnánk. Rövid áttekintést kapunk az urbanizációról, a nagyvárosok megjelenéséről – az utóbbi fejezetből azt is megtudhatjuk, hogy a XIV. századra Kairó félmillió lakosával és hírneves egyetemével Európa és a Közel-Kelet legnagyobb metropolisává nőtt.

Az ismertetések nyomán ugyanakkor számos kérdés is felmerül bennünk. Vajon Fekete Afrika népei csekély kivételtől eltekintve miért használtak írást? Látunk technológiai vonatkozásban is magas színvonalú képzőművészetet – vajon a saját, szerves fejlődésükben miért álltak/rekedtek meg az iparosodás megdöbbenően alacsony szintjén? Azt már következtetésként feltételezzük, hogy ez utóbbi okán nem fejlődtek ki az európai értelemben vett reáltudományok.

A harmadik részben Afrika jelenlegi nemzetállamairól találunk ismertetést lexikoni terjedelmű szócikkekben: néhány mondat a földrajzi és a természetföldrajzi jellemzőkről, és néhány bekezdés a történelemről, valamint a legfontosabb politikai és gazdaságföldrajzi statisztikai mutatók. Az egyes országokat nagyobb régiókba sorolva mutatja be, és minden ilyen

régió általános jellegzetességeiről szöveges-képes bevezető ad átfogó képet.

A Helikon atlaszainak okos gyakorlata szerint bizonyos, kiemelkedően fontos részműveknek a kötet külön oldalakat szentel. Ezek mindenekelőtt az afrikai kulturális örökség kiváltképpen látványos megnyilvánulásait kívánják szemléltetni néhány mondatos ismertetéssel, igen jó fényképekkel és képmagyarázatokkal.

O.P.

Marosán György

A SIKER RECEPTJE

A XX. SZÁZAD GAZDASÁGI
SIKERTÖRTÉNETEI
ÉS LEGFONTOSABB
MENEDZSMENTLECKÉI

Kossuth Kiadó, 2003

Csak tudnám, hogy egy ilyen okos könyvnek miért adnak ilyen buta címet! Aki csak kicsit is érti a gazdaság működését, az tudja, hogy a siker receptje nem létezik: nincs olyan recept, know-how, program vagy algoritmus, amelynek a követése biztosan sikerre vezetne. Aki még kicsivel többet is átlát, tudja azt is, hogy a siker receptje elvileg sem létezhet. Ennek okai közül a következőket említem meg:

Némi egyszerűsítéssel kimondható, hogy a piaci verseny viszonyai között, a szereplők összességét tekintve, a siker zéró összegű játszma: egy-egy ügyletben, s szintúgy az ügyletek sorozataiban azt lehet megnyerni, amit a többi tényleges, illetve potenciális szereplő nem nyer meg. A kivételt elsősorban a növekedés jelentheti, ha bővíti a gazdasági lehetőségeket, ösz-

szességükben növeli az elérhető eredmények, hozamok nagyságát – de a versenyző felek még így is egymás elől viszik el a nyereséget. Méginkább igaz ez stratégiai értelemben: a siker azzal valósul meg, ha tartósan kisajátítjuk magunknak a lehetőségek javát. Igen érzékletesen fejezi ki ezt egy másik, nemrég megjelent kiváló menedzsment szakkönyvben, Charles M. Farkas & Philippe De Backer Született vezetők c. művében (JKK-KER-SZÖV, 2002): „Nem elég az én sikerem, az ellenségnek meg is kell buknia”. Ha tehát létezne is a recept, amelynek felhasználása sikerre vezet, csak addig tudná segíteni a boldog birtokosát, amíg az egyedülként élvezi ezt a tudást, hiszen amint más is megismeri, e tekintetben már egyenlő eséllyel indulnak egymás ellen, s ezzel e recept azonnal elveszíti varázserejét.

További ok, ami miatt a siker receptje nem létezhet, hogy a cégek a gazdaságban és a gazdaságból élnek, annak mindenkorai feltételrendszerében kell elérniük a sikert, a gazdaság pedig rendkívül bonyolult, összetett rendszer, amely mindezek felül még állandóan változik is. A siker biztosításához egy ilyen receptnek fáziskésés nélkül kezelnie kellene az összes lényeges tényezőt, azok összefüggéseit, egymásra hatásait és mindezek változását, sőt bizonyos időtávon még előretekintést is adnia – ez pedig nyilvánvalóan megvalósíthatatlan.

Ha pedig valakit mindez még nem győzött meg, olvassa el Marosán e valóban kitűnő, nagyon sok hasznos tudást kínáló könyvét, és minden bizonnyal látni fogja a lényegét: vannak stratégiák, amelyek alkalmazása bizonyos helyzetben, bizonyos körülmények között, bizonyos vezetők kezén sikerre vezetett. Egyik sem általános érvényű, nem is arra való, hogy megpró-

báljuk lemásolni őket, viszont mindegyikből sokat lehet tanulni, ismeretük segíthet abban hogy esetenként kikovácsoljuk a magunk üzleti sikerét. Ezért vannak, erre szolgálnak az esettanulmányok. A szerző a XX. század nagy és gazdasági méreteikben is kiemelkedő vállalati sikertörténeteiből válogat, biztos kézzel és főként biztos tudással emelve ki azokból a tanulsággal szolgáló lényegét. Természetesen – az alcím suta sugallatával ellentétben – nem ad, nem is adhat teljes áttekintést a század nagy sikertörténeteiről, sem pedig a legfontosabb menedzsmentleckéiről, ad viszont nagyon érdekes, sokoldalú, a legfontosabb stratégiák sok reprezentánsára kitekintő válogatást. Pontosan ez teszi a művét értékessé. Az utóbbi évtizedekben a menedzsmentkönyveknek nagy sikerük van, sorozatban születnek az esettanulmányokra alapozott kötetek is. Marosán nagy szakmai hozzáértéssel úgy mutatja be az évtizedeken, küzdelmeken és dollár százmilliókon/milliárdokon átívelő sikertörténeteket, hogy a parancsnoki hídról, az elsőszámú vezető nézőpontjából láthatjuk a cég útját, s betekintést kapunk e vezető stratégiai megfontolásaiba és döntéseibe.

A legnagyobb hadvezéreket, akárcsak a legnagyobb sakkozókat, a tehetségük mellett hatalmas ismeretanyag is segíti: az addig vívott nagy csaták, az azokban alkalmazott stratégiák, taktikák, konkrét eseti megoldások minél alaposabb ismerete. Tudják, hogy adott helyzetben a nagy elődök közül ki mit tett, mire jutott vele, s milyen tanulságokkal szolgál mindez. Ugyanilyen célt szolgálnak a jól feldolgozott vállalati esettanulmányok is – amilyeneket itt olvashatunk. Az ilyen konkrét esetek tanulmányozásából olyan ismeretek meríthetők, melyeknek okos fel-

használása hozzásegíti a szakembereket ahhoz, hogy sikerrel oldják meg saját vezetői feladataikat, és ehhez fel tudják becsülni azt, hogy várhatóan mit tesznek, milyen elhatározásokra jutnak a versenytársak, valamint a tényleges vagy potenciális partnervállalatok vezetői – ez utóbbi is létfontosságú tudás.

Óriási nevek, a XX. század gazdaságtörténetének számos kiemelkedő vállalata sorakozik a lapokon: Ford, General Motors, Toyota, Levi Strauss, IKEA, SONY, Walt Disney, Intel, Apple, General Electric, IBM, McDonald's, Wal-Mart, Microsoft. A válogatás, amint látható, a gazdaság számos különböző ágazatát reprezentálja, s ugyanakkor bemutatja a vállalati stratégia és a stratégiai menedzsment XX. századi fejlődését. A szerző, amint el is mondja, az esettanulmányokban a menedzsmenttudomány fejlődését, egymásra épülő szakaszait is elemzi. Így négy csoportot képez belőlük:

- Az első – a három autógyártó óriásnak a századon végigvonuló történetével – a termelés menedzsmentjének fejlődési szakaszait állítja elének.
- A második a marketingmenedzsment előtérbe kerülését az 1940-es évektől éretté váló piacokon.
- A harmadik az 1970-es évek felgyorsult változásai által életre hívott stratégiai menedzsment koncepciója köré illeszkedik.
- A negyedik a század utolsó évtizedeinek és az itt sorakozó sikertörténetek végső szakaszainak sajátos kihívását, a nagy méretek menedzsmentjét mutatja be.

Minden esettanulmányhoz ún. menedzsmentlecke kapcsolódik. Ebben a szerző kiemeli a legfontosabb tanulságokat. Amint ő megfogalmazza, a menedzsmentlecke itt „a vállalkozások irányítását, a szervezeti problémák megoldását

lehetővé tevő, lényeges és tudományos igényű felismerések” összegezését nyújtja.

Külön méltatást érdemel a mű érdekes, gördülékeny előadásmódja. Igen jól követhető, kellemes olvasmány – az a ritka és ezért még inkább értékes fajta – amelyet még fáradtan is megerőltetés nélkül tudunk olvasni.

O.P.

Staar Gyula

MATEMATIKUSOK ÉS TEREMTETT VILÁGUK

Vince Kiadó, 2002

A mai tudományok nagy hányadának terén vak, aki nem képes a matematika eszközeivel látni, és béna, aki nem tudja kezelni a felső matematika eszköztárát. Ma már nagyrészt nem tudjuk megérteni sem az anyag szubatomi szerkezetének, sem a világegyetem fejlődéstörténetének korszerű elméleteit, ha nem tudjuk követni azok matematikai modelljeit, és az azokból levont következtetéseket. Szintúgy a matematika az alapja a legmodernebb pénzügyi termékek tervezésének, és a reájuk épülő pénz- és tőkepiaci ügyletek világának. Ez ma a nem-katonai világ egyik legtitokzatosabb boszorkánykonyhája, és egyben a világ-gazdaság egyik legrohamosabban fejlődő területe. Az itt létrehozott tudásalapú pénzügyi eszközök, mindenekelőtt a híres-hírhedt derivatívák a klasszikus Gólem legendát idézik: dollár milliárdokat hozhatnak a gazdájuknak, ha képes uralma alatt tartani őket, de ha elszabadulnak, el is pusztíthatják. Igen érzéketlenül szemléltetette ezt a világ legjelentősebb fedezeti